

Tyrol

— perlan í Miðeuropa

Tyrol — landsluturinn, ið er serstakliga umtókur

Uttanlanda fremmandafólk tykja at dáma best landslutin Tyrol í Alpu-fjallunum. Høvuðsbýurin har er Innsbruck við meiri enn 110.000 íbúgvum — ein avbera vakur býur við gítina útsýninum gjøgnum Maria-Theresien-Strasse upp móti Karwendelgebirge, ið røkkr upp í 2.500 metrar. Býurin er søguligur, hevur 700 ár á baki, liggur miðskeiðis í Tyrol, er miðdepil fyri turistivíð í Tyrol, stórar handils- og framsýningarbýur, hevur universitet við fyra fakultetum, skúla- og skeiðvirksemi er hitt mesta, Alpu-býur fram um nakar annar, og stórar ítróttarbyrur. Innsbruck hevur stóra floghavn og er knýtispláss fyri jarnbreytina, ið sambindur Paris og Wien og Berlin-München-Rom. Eitt meistaraverk fyri jarnbreytabyggingar er Karwendelbahn Innsbruck-See-feld-Reutte. Sveimbreyt gjøgnum luftina sambindur Innsbruck við Nordkette (Hafelekar, 2.300 metrar uppi yvir býnum) og við meiri enn 300 fjallatindum. Postflutningsbussar eru mangir um alt landið, og koyra teir reguliga.

At býurin Innsbruck eigur serstakan tokka hjá tí vitjandi er væl skiljandi, tí hesin býur liggur sera vakurt í landinum, beint við tí bratta Nordkette við meðalhædd av 2.300 metrum øðrumegin, og Mittelgebirge við teimum øðiligu fjalltindum hinumegin: Patscherkofel, Glungezer, Serles og Nockspitze.

Fólkið í Innsbruck og fyri at tað í øllum Tyrol er sjáldsama blitt og fyrirkomandi í allar vegir. Tað kennir ikki minst hann, ið fyrstu ferð vitjar Tyrol — og síðani ikki heldur seg undan at vitja aftur! Tað er so mangt áhugavert í Tyrol, at ein ikki kann annað enn leingjast aftur. Sjálvt um høvuðsstaðurin Wien og aðrir stórbýir sum Graz, Linz og Salzburg sanniliga ikki eru at halda litið um, so ber Innsbruck eftir tykki hjá flestu ferðamonnum — turistum — prisin, so vakurt býurin liggur niðast í dalinum millum hægstu fjøll í øllum landinum, ein reinur blómu- og skógargarður, sum mangur annar av størri býum í Europu man øvunda honum. »Tað er ikki alt gull«, ið glitrar sigur orðatakið, men Innsbruck er at sammeta við eina glitrandi perlu — so satt er tað, tá ið leiðin gongur gjøgnum Maria-Theresien-Strasse í miðbýnum.

Høvuðsbýurin Innsbruck hevur í dag meiri enn 450.000 íbúgvur, hann er 12.648 kvadrátmetrar til støddar og er høvuðssamband eftir strekkinum Berlin-München-Rom og Paris-Wien og Istanbul í Turkalandi. Fremmandafólk, ið hava vitjað Tyrol, siga bart út, at Tyrol er størsta turist-attraksjón í okkara heimsparti. Og tað er neyvan ov nógv avgjørt... Einans jarnbreytaferðin gjøgnum Tyrol er ein upplivan fyri hann, ið hevur tokka til vøkur landslag. Har eru Alpenhahn og Brennerbahn yvir Brennerfjallaskarðið, sum hevur hægsta fjallatind á nakrari europeiskari jarnbreyt, 1.370 metrar. Karwendel-jarn-

Eiden Müller, blaðmaður skivrar um Tyrol

breytin við mongu brúgvum og tunnnum sínum, hin longsta 1.800 m., er sprongd gjøgnum søgn-spunna Martinswand og koyrir ein millum tindar og gjár yvir fjallaskorð og avgrundir, óteljandi í tali. Sveimbreytirnar eru skýrðar tekniske meistaraverk (Hahnen-, Patscherkofel-, Hafelekar, Zugspitze og Kitzbühler Hornbahnen) og sama er sagt um tær mongu »sky-lifts«. Heldur ikki buss-útfærðir í Tyrolara-fjallunum og fjallaskorðini har eru at gloyma. Ferðafólk verða mælt til at taka eina frittíðarferð gjøgnum Arlberg-, Flexen- og Fernskarðið og »Kaisergebirge-rundferðina«.

Vøtn við klárum og reinum vatni

Vøtnini í Tyrol eru djúpablá og smaragdgørn og tey spegla tindarnar í krystal-litta vatninum. Hægstu fjallatindar eru fjaldir av ævigum kava. Har er stórfingna 400 metra høga fjallið sum Zillertal-Alper og Östztalpen (Wildspitze 3.774 m), Zuckerhütl, 3.511 m) og so landsins hægsta fjall Grossglockner, 3.798 metrar.

Kaisergebirge, die Lienzer-Dolomitten og kálkfjöllini nærhendis Innsbruck

Eiden Müller, blaðmaður heldur her fram við frásøgn síni um Tyrol.

Seinni partur

eru eitt satt »eldorado« fyri fjallaklinrarar. Umframt teir møguleikar, fjøllini og vørnini veita ítróttarfólki, er líkindi at iðka øll slag av ítrótti í Tyrol: golf í Partisau, tennis á teimum stórru turistplássum — ferðamaðurin kann veiða vildjór, fiska (helst forell-fisk) ella sigla í kano. Skilæruskúlar finnast allastaðni í fjallalandinum. Tað finst einki pláss í Tyrol, har turistar ikki leita til, um teim unst. Fø onnur fólk hava eitt so sermerkt skil á alskyns list sum tyrolarin. Ríkastu listaverk finnast í Volksmuseum í Innsbruck, bæði kristilig og verðslig list. Í Hofkirche í Innsbruck standa 28 risastandmyndir úr bronzu. Á vakrastu plássum í Tyrol eru meiri enn 100 borgir og slott, krókutar gøtur og meðalaldarhús finnast í øllum landslutinum. Eyðkennið fyri tyrolaran er góðlyndi og hansara »Gemütlichkeit«, sum sagt verður á tí týska máli, ið eisini er mál eysturrikara. Tyrolskir fólka-sangir eru heimsgitnir, eisini fólka-dansurin og teirra »jodli«. Bygdafólk eru iláttin fjølbroytt klæðir.

Hvat, ið vert er at siggja

Sum frásagt er høvuðsbýurin í Tyrol Innsbruck, og har er mangt at siggja, tí býurin er sum nevnt 700 ára gamal. Altstadt — hin gamli býarparturin — hevur miðaldriligan dām við portrum, smølum gongubreytum, litføgnum húsum, gosbrunnnum og »karnappum«, ið prýða flestu húsini. Í miðuni á Maria-Theresien-Strasse stendur St. Anna súlan, reist til minnis um enda av trúnfylgjarakrignum, fall týska Bayerns (Annatag, 26. juli 1703). Landhaus í somu gøtu er sæti hjá landspartastjórnini, hetta hús stavar úr 18. öld. »Die Triumpforte« í syðra endanum av Maria-Theresien-Strasse (frá 1765) er

reist til minnis um brúðarparið Leopold, hertoga, ið giftist sponsku Maria Ludovica. Faðir at budoðinum, Franz I, keisari, small knappliga og doyði undir brúðleypshaldinum...

Hofgarten niðanfryi Stadttheater er altið hátíðarliga upplýst á kvøldi og á nátt. Anna-súlan er reist til minnis um, tá ið eysturrikar gjørdust frælsir av Bayern (spanska trúnfylgjarakriggið), og henda súlan er evnað til av ítalska myndahøggaranum Christoforo Benedetti úr tí ítalska Tyrol, beint sunnanfryi eysturrikka-ítalska markið.

Goldene Dachl

»Goldene Dachl-Gebäude« er eitt av sjáldsamastu byggiverkum í Innsbruck, í Herzog-Friedrich-Strasse frá okkurt um ár 1429, men endurreist í 1822. Varðveitt hava tey eisini stóra byggiverkið, reist av Maximilian, keisara, um ár 1600. Húsið er takt við 3.450 gyltum koparplátum.

Eitt av prýðiligastu byggiverkum í Innsbruck er slottið Hofburg frá árinum 1400 í gotiskum stili og fullkomiliga umbyggt undir Maria Theresiu, keisarinnu, ein av mest gítu keisarinnum landsins. Størsta týska keisaragøvin er yvir Maximilian I (1502-83).

Keisararnir, hertogarnir og hertoginnurnar í søgu Eysturrikis eru mangar um alt landið, og eitt eyðkenni, sum til seinast skal verða nevnt er orglið »Heldenorgel« frá 1931 í Bürgerturm, eitt risa-orgul við ikki færri enn 1813 pípum og 26 registarum. Tá ið spælt verður á tí, kann tað hoyrast 6 kilometrar burtur frá!

Eysturrikki er sanniliga bæði søguríkt og yndisligt land í Mið-Europu — tað dylist ikki.

Lýsið í

sosíalínur